

RP 16/2016 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av vallagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att vallagen kompletteras med en bestämmelse om valmyndigheternas skyldighet att vara opartiska och med bestämmelser som skapar större klarhet i bedömningen av jäv för valmyndigheterna. Enligt förslaget ska vallagen dessutom ändras så att en kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar inte kan vara medlem eller ersättare i en valbestyrelse, valförrättare eller valbiträde. I propositionen föreslås också ändringar i de bestämmelser som gäller valkretsarna i vallagen så att de motsvarar de ändringar i kommunindelningen som trädde i kraft vid ingången av 2016.

Lagen avses träda i kraft den 1 juni 2016.

RP 16/2016 rd

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning.....	3
Förvaltningslagen.....	3
Kommunallagen	4
Vallagen	5
Strafflagen.....	6
2.2 Lagstiftningen i Sverige och Norge	6
2.3 Bedömning av nuläget	7
3 DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	7
Valkrets nämnd och kommunal centralvalnämnd	7
Valnämnd	8
Valbestyrelse, valförrättare och valbiträde.....	8
Ändringar i kommunindelningen som gäller från ingången av 2016.....	9
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	9
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	9
DETALJMOTIVERING	12
1 LAGFÖRSLAG	12
2 IKRAFTTRÄDANDE	15
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	15
LAGFÖRSLAG	16
1. Lag om ändring av vallagen	16
BILAGA	21
PARALLELLEXT	21
1. Lag om ändring av vallagen	21

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Artikel 3 i första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europakonventionen) förutsätter att det anordnas fria och hemliga val med skäligen mellanrum under förhållanden som tillförsäkrar folket rätten att fritt ge uttryck åt sin mening beträffande sammansättningen av den lagstiftande församlingen.

Enligt de valanvisningar (Guidelines on Elections 2002) som meddelats av Europarådets expertorgan Venedigkommissionen ska ett opartiskt organ svara för att vallagen tillämpas. De politiska partierna ska vara jämlikt representerade i de organ som verkställer valet eller ska ha möjlighet att övervaka verksamheten i ett opartiskt organ.

I lagstiftningen i Finland finns bestämmelser om val både i grundlagen och i vanliga lagar. Bestämmelser om de centrala principerna för förrättande av val finns i grundlagen. Motsvarande reglering i fråga om kommunalval finns i kommunallagen (410/2015). Utöver det som föreskrivs om val i grundlagen och kommunallagen innehåller vallagen bestämmelser om val av riksdagsledamöter, val av republikens president, kommunalval och val av finländska ledamöter till Europaparlamentet. Bestämmelser om kommunalval i landskapet Åland finns i landskapets lagstiftning.

Enligt 25 § 1 mom. i grundlagen väljs riksdagsledamöterna genom hemliga val. På motsvarande sätt gäller enligt 15 § 2 mom. i kommunallagen att kommunalval är hemliga. I grundlagen, kommunallagen eller vallagen ställs inga andra kvalitativa krav på valförrättandet.

Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska garantier för god förvaltning tryggas genom lag. I god förvaltning ingår opartiskhet i tjänsteutövningen och objektiv behandling, vilket säkerställs i synnerhet genom bestämmelser om jäv. Bestämmelser om smärre undantag från och begränsningar i fråga om grunderna för god förvaltning kan utfärdas genom lag.

I motiveringen i den regeringsproposition (RP 48/1998 rd) som föregick vallagen fästes avseende vid vikten av att undvika jävssituationer som försvårar valmyndigheternas arbete. Enligt den vallag (714/1998) som propositionen resulterade i har en person som är uppställd som kandidat vid valet i fråga begränsad behörighet att sköta vissa uppgifter som valmyndighet och får en kandidat inte vara biträde för en röstande och inte heller vittne som ska närvara vid hemmaröstning.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning

Förvaltningslagen

I god förvaltning anses ingå opartiskhet i tjänsteutövningen och objektiv behandling, vilket säkerställs i synnerhet genom bestämmelser om jäv. Bestämmelser om jäv för myndigheter finns i förvaltningslagen (434/2003), som trädde i kraft den 1 januari 2004. Förvaltningslagen tillämpas som en allmän lag på statliga och kommunala myndigheter och även på andra än myndigheter då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Enligt 27 § 1 mom. i förvaltningslagen får en tjänsteman inte delta i behandlingen av ett ärende eller vara närvarande vid behandlingen, om tjänstemannen är jävig. Enligt 27 § 2 mom.

RP 16/2016 rd

gäller bestämmelserna om jäv för tjänstemän också ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende, samt den som förrättar inspektion.

Enligt 28 § 1 mom. är en tjänsteman jävig 1) om tjänstemannen eller en närstående till honom eller henne är part, 2) om tjänstemannen eller en närstående till honom eller henne biträder eller företräder en part eller den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada, 3) om avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänstemannen eller för en i 2 mom. 1 punkten avsedd närstående till honom eller henne, 4) om tjänstemannen står i anställningsförhållande eller i sådant uppdragsförhållande som har samband med det föreliggande ärendet till en part eller till någon för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada, 5) om tjänstemannen eller en i 2 mom. 1 punkten avsedd närstående till honom eller henne är medlem av styrelsen, förvaltningsrådet eller något därmed jämförbart organ eller är verkställande direktör eller innehar motsvarande ställning i en sådan sammanslutning eller stiftelse eller sådant statligt affärsverk eller sådan statlig inrättning som är part eller för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada, 6) om tjänstemannen eller en i 2 mom. 1 punkten avsedd närstående till honom eller henne hör till direktionen för eller något annat därmed jämförbart organ i ett ämbetsverk eller en inrättning och det är fråga om ett ärende som sammanhänger med styrningen eller övervakningen av ämbetsverket eller inrättningen, eller 7) om tilltron till tjänstemannens opartiskhet av något annat särskilt skäl äventyras.

Enligt 28 § 2 mom. avses med närstående i 28 § 1 mom. 1) tjänstemannens make eller maka samt barn, barnbarn, syskon, föräldrar, far- och morföräldrar samt också den som på något annat sätt står tjänstemannen särskilt nära liksom även dessa personers makar, 3) tjänstemannens föräldrars syskon samt deras makar, tjänstemannens syskonbarn och tidigare make eller maka till tjänstemannen, samt 3) tjänstemannens makes eller makas barn, barnbarn, syskon, föräldrar och far- och morföräldrar samt också dessa personers makar och tjänstemannens makes eller makas syskonbarn.

Enligt 28 § 3 mom. anses också motsvarande halvsläkting som närstående. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Enligt 29 § ska en fråga som gäller jäv för en tjänsteman avgöras utan dröjsmål. En tjänsteman avgör själv om han eller hon är jävig. Om jäv för ledamöter och föredragande i ett kollegialt organ beslutar dock organet i fråga. Ett kollegialt organ beslutar också om någon annan som har rätt att närvara är jävig. En ledamot och en föredragande får delta i behandlingen av en fråga om sitt jäv endast om organet inte är beslutfört utan ledamoten eller föredraganden, och en ojävig person inte kan fås i stället för honom eller henne utan avsevärt dröjsmål.

Enligt 30 § ska en ojävig tjänsteman utan dröjsmål förordnas i en jävig tjänstemans ställe. Tjänstemannen får dock avgöra ett brådskande ärende, om jävet inte kan inverka på avgörandet. I ett beslut som gäller jäv får omprövning inte begäras särskilt och beslutet får inte heller överklagas särskilt genom besvär.

Kommunallagen

Bestämmelser om jäv för fullmäktigeledamöter finns i 97 § 1 mom. i kommunallagen. I 97 § 2 mom. sägs att bestämmelser om jäv för andra förtroendevalda än fullmäktigeledamöter, för revisorerna samt för kommunens tjänsteinnehavare och arbetstagare finns i 27–30 § i förvaltningslagen.

RP 16/2016 rd

Ett sådant anställningsförhållande till kommunen som avses i 28 § 1 mom. 4 punkten i förvaltningslagen gör dock enligt 97 § 3 mom. i kommunallagen inte en förtroendevald, en tjänsteinnehavare eller en arbetstagare jävig i ett ärende där kommunen är part. Om en förtroendevald på grundval av sitt anställningsförhållande har föredragit eller annars på motsvarande sätt handlagt ärendet, är han eller hon dock jävig.

Enligt 97 § 4 mom. ska inte det som föreskrivs i 28 § 1 mom. 5 punkten i förvaltningslagen tillämpas på en förtroendevald, en tjänsteinnehavare eller en arbetstagare i kommunen även om personen innehar en i den punkten avsedd ställning i ett kommunalt affärsverk eller en samkommun. Personen är dock jävig om kommunens intressen står i strid med affärsverkets eller samkommunens intressen eller om en opartisk behandling av saken förutsätter att personen inte deltar i behandlingen av saken. Inte heller 28 § 1 mom. 6 punkten i förvaltningslagen tillämpas i kommunerna.

Enligt 97 § 5 mom. ska den som är jävig meddela att han eller hon är jävig. Personen ska dessutom på begäran av ett organ lägga fram en redogörelse för omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om han eller hon är jävig.

Vallagen

I vallagen säkerställs opartisk verksamhet för kollegiala valmyndigheter (valkrets nämnder, kommunala centralvalnämnder, valnämnder och valbestyrelser) genom att såväl medlemmarna som ersättarna ska företräda de olika politiska grupper som ställt upp kandidater vid föregående val. När valförrättare för förhandsröstning och hemmaröstning utses krävs det däremot inte att de olika politiska grupperna är företrädda.

Utöver detta har man i vallagen försökt förhindra jävssituationer genom att begränsa möjligheterna att vara valmyndighet för de som är uppställda som kandidater vid valet i fråga och för valombuden.

En medlem eller ersättare som enligt en kandidatansökan till valkrets nämnden vid statliga val eller till den kommunala centralvalnämnden vid kommunala val har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening kan inte delta i den aktuella nämndens arbete vid valet i fråga (11 § 2 mom. och 13 § 2 mom. i vallagen).

Den som är uppställd som kandidat i valet i fråga kan inte heller vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen för förhandsröstning som verkställs i anstalter (15 § 2 mom.), valförrättare (17 § 4 mom.), valbiträde eller ett biträde som en röstande har utsett (73 § 4 mom.).

Ett partis eller en valmansförenings valombud eller valombudets ersättare får inte vara medlem eller ersättare i valkrets nämnden eller den kommunala centralvalnämnden (120 § 2 mom. och 151 § 2 mom.).

I 54 § sägs att vid hemmaröstning ska valförrättaren se till att vid hemmaröstningen utöver valförrättaren är närvarande en av den röstande utsedd eller godkänd person som har fyllt 18 år och som inte sköter detta uppdrag i egenskap av valmyndighet. En person som är uppställd vid valet i fråga kan inte sköta detta uppdrag.

Enligt 58 § 3 mom. ska valförrättaren eller en medlem av valbestyrelsen vid förhandsröstning på den röstandes begäran bistå vid röstningen. Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid förhandsröstningen assisteras av ett biträde som den röstande själv utsett, dock inte en person som är kandidat vid valet.

RP 16/2016 rd

Enligt 73 § 1 mom. ska det på varje röstningsställe på valdagen finnas närvarande ett av valnämnden utsett, med behöriga kännetecken eller märken försett *valbiträde*, som på begäran av en röstande ska hjälpa honom eller henne att göra anteckningen på röstsedeln. En röstande som önskar anlita en medlem av valnämnden som biträde vid införandet av anteckningen har rätt därtill, om det inte fördröjer röstningen.

Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid införandet av anteckningen på röstsedeln assisteras av ett biträde som han eller hon själv utsett. Den som är kandidat vid valet i fråga får inte vara valbiträde eller av en röstande utsett biträde.

I 185 § föreskrivs det om en valmyndighets straffrättsliga ansvar. Försummar en medlem av valkrets-nämnden, den kommunala centralvalnämnden, valnämnden eller valbestyrelsen eller en valförrättare eller någon annan person i egenskap av valmyndighet enligt vallagen sina skyldigheter, ska han eller hon straffas såsom tjänsteman för tjänstebrott.

Strafflagen

Tjänstebrott är enligt 40 kap. i strafflagen (39/1889) bl.a. brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. Det föreskrivs att om en tjänsteman vid tjänsteutövning av oaktsamhet bryter mot sin tjänsteplikt enligt bestämmelser eller föreskrifter som ska iakttas i tjänsteutövning, och om gärningen inte, med hänsyn till sin menlighet och skadlighet eller andra omständigheter som har samband med den, är ringa bedömd som en helhet, ska tjänstemannen för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet dömas till varning eller böter. Exempelvis brott mot bestämmelserna om jäv för valmyndigheter kan uppfylla rekvisitet för det brott som avses i lagrummet.

Bestämmelser om straffrättsligt skydd som gäller politiska rättigheter finns i 14 kap. i strafflagen. Valbrott, röstköp, röstningsfusk och förvanskande av valresultat är brott relaterade till val och folkomröstningar.

Med valbrott avses en gärning som kränker en röstandes rätt att välja eller rätt att delta eller inte delta i val. Som röstköp har kriminaliserats dels utlovande, erbjudande eller givande av en belöning eller en annan förmån som ersättning för ett visst röstningsbeteende, dels krav på en belöning eller någon annan förmån för att rösta eller för att avstå från att rösta. Röstningsfusk innebär att man röstar utan rösträtt, i någon annans namn eller fler än en gång. Att åstadkomma ett oriktigt valresultat eller att förhindra att valresultatet utröns har kriminaliserats som förvanskande av valresultat.

2.2 Lagstiftningen i Sverige och Norge

I Sverige konstaterade valprövningsnämnden i sitt beslut 1994:42 att det inte i vallagen eller annan lagstiftning i Sverige finns några bestämmelser som hindrar att ledande kommunpolitiker utses till valförrättare. Valprövningsnämnden ansåg dock att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att någon som kan bli invald även deltar i valet som valförrättare.

Sveriges parlamentariska vallagskommitté konstaterade i sitt betänkande ”E-röstning och andra valfrågor” av den 17 april 2013 att den inte har funnit skäl att närmare överväga några formella regler av jävskaraktär när det gäller röstmottagarna. Kommittén ansåg det dock vara befogat att konstatera att en person som kandiderar inte ska fungera som röstmottagare.

I Norge förbjuder 8 § 2 mom. och 9 § 3 mom. i vallagen (Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre) att den som kandiderar i valet i fråga utses till röstmottagare vid förhandsröstning och röstning på valdagen.

2.3 Bedömning av nuläget

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till vallag och till vissa lagar som har samband med den konstaterades att för att undvika jävssituationer som försvårar arbetet har det ansetts motiverat att i vallagen begränsa möjligheterna för de som ställer upp som kandidat och för kandidatuppställarnas valombud att delta i vissa av valmyndigheternas uppgifter vid valet i fråga.

En kandidats valbarhet visavi valnämnden har inte begränsats i vallagen. Enligt den regeringsproposition som föregick vallagen utsträcks förbudet inte till medlemmar och ersättare i valnämnder eftersom det kan vara svårt att finna personer med tillräcklig skicklighet och erfarenhet för valnämnderna, om inte kandidater vid behov kan användas som medlemmar och ersättare. Enligt den regeringspropositionen sker det dessutom i valnämnderna i praktiken av sig själv en viss inbördes övervakning mellan dem som väljs från olika partier eller väljargrupper.

Vallagen trädde i kraft 1998, innan förvaltningslagen stiftades. I förhållande till förvaltningslagen och kommunallagen har vallagen karaktären av en speciallag.

När förvaltningslagen trädde i kraft uppställde man som mål att på längre sikt också i vidare omfattning försöka bedöma nödvändigheten av sådana bestämmelser om förfarandet som har samma innehåll som eller avviker från bestämmelserna i förvaltningslagen samt att i möjligaste mån avstå från onödigt reglering (justitieministeriets brev av den 6 juni 2003 till ministerierna med information om åtgärder i anslutning till ikraftträdandet av förvaltningslagen, Dnr OM 13/41/2003). En central bedömningsrelaterad lagstiftningsprincip är att man i en speciallag inte bör ta in bestämmelser med samma innehåll som bestämmelserna i en allmän lag. Bestämmelser som avviker från förvaltningslagen kan anses vara motiverade då den sak som är föremål för reglering är av sådan art att det krävs exaktare eller mera detaljerade bestämmelser eller då principerna enligt förvaltningslagen inte direkt lämpar sig för det sakkomplex som regleras genom en speciallag.

Efter kommunalvalet 2012 har det visat sig vara nödvändigt att analysera den reglering som gäller jäv för valmyndigheterna. Den 14 mars 2013 föreslog justitiekanslern i statsrådet att justitieministeriet bör överväga möjligheten att inför kommande val precisera justitieministeriets valanvisningar när det gäller jävsfrågor. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i sitt årsboksavgörande HFD:2013:112 att frågan om jäv för de medlemmar och ersättare i valnämnden som kandiderar är oklar med hänsyn till justitieministeriets anvisningar till valnämnderna i kommunerna. Riksdagens justitieombudsman föreslog i sitt avgörande den 17 december 2013 med anledning av ett klagomål att justitieministeriet bör överväga möjligheten att se över lagstiftningen så att frågorna om jäv för valmyndigheterna blir entydigt klara.

3 De viktigaste förslagen

För att betona den centrala betydelsen av ärliga och opartiska valförrättningar föreslås det att en ny 9 a § fogas till 2 kap. i vallagen. Enligt den nya paragrafen ska valmyndigheterna sköta sitt uppdrag opartiskt. Den allmänna bestämmelsen kommer att kompletteras av preciserande bestämmelser som gäller för olika valmyndigheter.

Valkrets nämnd och kommunal centralvalnämnd

Det föreslås att jävsfrågor i valkrets nämnden och den kommunala centralvalnämnden ska avgöras utifrån 27–30 § i förvaltningslagen. Det föreslås att en bestämmelse om detta fogas till 12 och 14 § i vallagen. Förslaget ändrar inte nuvarande praxis, men det kan anses att den hänvisande bestämmelsen bör fogas till lagen för tydlighetens skull.

RP 16/2016 rd

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 20 juni 2013 sitt årsboksavgörande HFD: 2013:112 där man bl.a. behandlade jäv för medlemmar av en kommunal centralvalnämnd i kommunalval. I sitt avgörande konstaterade högsta förvaltningsdomstolen att en kommunal centralvalnämnd till skillnad från en valnämnd har flera viktiga uppgifter redan i valets beredningsskede. Till dessa uppgifter hör i kommunalval bl.a. behandlingen av kandidatansökan. En kommunal centralvalnämnds uppgifter omfattar således sådant beslutsfattande där medlemmarna kan ha ett klart personligt intresse med tanke på slutresultatet.

Valnämnd

Valnämnderna har hand om förrättandet av röstningen på valdagen och den preliminära rösträkningen. Valnämndernas arbete är jämförbart med den faktiska förvaltningsverksamhet som avses i regeringens proposition med förslag till förvaltningslag och till lag om ändring av förvaltningsprocesslagen (RP 72/2002 rd). Det föreslås därför att 16 § i vallagen kompletteras med en bestämmelse om att förvaltningslagens reglering av jäv inte ska tillämpas på valnämndens medlemmar eller på deras ersättare.

Medlemmarna och ersättarna i valnämnderna ska dock i sin verksamhet iaktta de allmänna rättsprinciperna för god förvaltning. Den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 9 a § om valmyndighetens skyldighet att vara opartisk styr valnämnderna i denna riktning.

Av de praktiska skäl som nämns i regeringens proposition RP 48/1998 rd föreslås det inga begränsningar i fråga om möjligheterna för en person som är uppställd som kandidat i valet eller för en närstående till en kandidat att arbeta som medlem eller ersättare i en valnämnd.

Valbestyrelse, valförrättare och valbiträde

Enligt den gällande vallagen kan en kandidat inte vara medlem i valbestyrelsen. Detta har motiverats med att det bland dem som röstar på anstalter kan antas finnas fler väljare än i genomsnitt som är lätt mottagliga för påverkning än bland väljarna i ett röstningsområde (RP 48/1998 rd). En kandidat får inte heller vara valförrättare vid förhandsröstningsställen, hemmaröstning eller fartygsröstning och inte valbiträde.

För att säkerställa en sådan hög grad av tillförlitlighet som krävs för uppgifterna är det när det gäller valbestyrelserna, valförrättarna och i synnerhet valbiträdena befogat att ändra behörighetsbestämmelserna i vallagen. Enligt förslaget ska 15, 16 och 17 § ändras så att det föreskrivs att den som är uppställd som kandidat i valet eller denna persons make eller maka, barn, syskon eller föräldrar inte kan vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen, valförrättare eller valbiträde. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Verksamheten för medlemmarna och ersättarna i valbestyrelsen samt valförrättarnas och valbiträdenas verksamhet är jämförbar med faktisk förvaltningsverksamhet. Det föreslås därför att regleringen, i likhet med det som gäller för valnämnderna, förtydligas så att 16 § kompletteras med en bestämmelse om att förvaltningslagens reglering av jäv inte ska tillämpas på valbestyrelsens medlemmar, på deras ersättare eller på valförrättare. Också i dessa myndigheters verksamhet gäller det dock att iaktta de allmänna grunderna för god förvaltning och den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 9 a § om valmyndigheternas skyldighet att sköta sitt uppdrag opartiskt.

Vid beskickningarna utomlands och ombord på finska fartyg kan det finnas så få anställda att man kanske inte alltid hittar en för uppgiften lämplig valförrättare. Därför föreslås det i propositionen att även en kandidat eller en nära släkting till en kandidat trots huvudregeln ska kunna

RP 16/2016 rd

vara valförrättare vid en finsk beskickning och ombord på ett finskt fartyg, om röstningen annars inte skulle kunna ordnas.

Ändringar i kommunindelningen som gäller från ingången av 2016

I den reglering som gäller valkretsarna vid riksdagsval övergick man i samband med reformen av lagstiftningen om statens regionförvaltning år 1997 till en lösning där man i paragrafen om valkretsar räknade upp de kommuner som hör till varje valkrets. Valkretsarna och de kommuner som hör till dem räknas upp i 5 § i vallagen. Till följd av denna lösning måste paragrafen ändras i samband med varje sådan ändring i kommunindelningen som innebär att en ny kommun bildas genom sammanslagning eller delning av befintliga kommuner, oberoende av om ändringen leder till en ändring av valkretsarnas gränser eller inte.

4 Propositionens konsekvenser

Propositionen skapar större klarhet när det gäller att bedöma jävssituationer hos valmyndigheterna. Syftet är också att se till att väljarna fortsätter att ha förtroende för valsystemet och valmyndigheterna. Propositionen har inte några ekonomiska eller andra samhällsliga konsekvenser.

Propositionen ändrar inte gällande praxis i fråga om valkrets nämndens och den kommunala centralvalnämndens medlemmar och deras ersättare. Enligt gällande lydelse i 11 § 2 mom. och 13 § 2 mom. i vallagen kan en medlem eller ersättare som enligt en kandidatansökan som tillställts nämnden har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening inte delta i nämndens arbete vid valet i fråga. Bestämmelsen ändras inte enligt förslaget. För att underlätta i tolkningssituationer föreslås det att en hänvisning till förvaltningslagens bestämmelser om jäv fogas till vallagen. Förvaltningslagens reglering av jäv tillämpas för närvarande på medlemmar och ersättare i valkrets nämnderna och de kommunala centralvalnämnderna. Alternativet att bevara förfarandet tillstyrks i synnerhet av att dessa nämnder inte är valspecifika på samma sätt som andra valmyndigheter, utan de tillsätts för en valperiod i taget. Förutom beslut som direkt hänför sig till valförrättandet fattar nämnderna också andra förvaltningsbeslut, såsom beslut om att anställa egen personal och beslut om vissa offentliga upphandlingar.

När det gäller valnämnderna och valbestyrelserna innebär propositionen att nuläget ändras så att till följd av den bestämmelse som tas in i vallagen kommer förvaltningslagens bestämmelser om jäv inte att tillämpas på valnämndernas och valbestyrelsernas medlemmar eller på deras ersättare. Den nya bestämmelsen i 2 kap. 9 a § ålägger dessa valmyndigheter skyldighet att sköta sitt uppdrag opartiskt.

Enligt den gällande vallagen kan en person som är uppställd som kandidat i valet i fråga inte vara medlem i valbestyrelsen, valförrättare eller valbiträde. Enligt förslaget ska personkretsen utvidgas så att inte bara den som är uppställd som kandidat i valet utan också denna persons make eller maka, barn, syskon eller föräldrar inte ska kunna vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen, valförrättare eller valbiträde. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

5 Beredningen av propositionen

Vid beredningen av denna proposition undersöktes olika alternativ, i synnerhet för att skapa större klarhet i den reglering som gäller medlemmar och ersättare i valnämnderna och som visat sig vara besvärlig.

RP 16/2016 rd

Som första alternativ utreddes möjligheten att i vallagen uttryckligen föreskriva att förvaltningslagens reglering av jäv inte ska tillämpas på medlemmarna och ersättarna i valnämnderna. Det konstaterades att alternativet är problematiskt eftersom det innebär en avvikelse från det krav på opartiskhet som hänför sig till de garantier för god förvaltning som avses i 21 § 2 mom. i grundlagen. Bestämmelser om smärre undantag från grunderna för god förvaltning kan dock utfärdas genom lag. Eftersom valnämndernas uppgifter är jämförbara med faktisk förvaltningsverksamhet bedömde man att alternativet att låta valnämndernas verksamhet på grundval av verksamhetens karaktär falla utanför tillämpningen av bestämmelserna om jäv innebär ett smärre undantag från grunderna för god förvaltning. Avvikelsens betydelse reduceras av den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 9 a § enligt vilken valmyndigheterna ska sköta sitt uppdrag opartiskt. Bedömningen påverkas också av att medborgarnas förtroende för valnämndernas opartiskhet ökar när det krävs att olika politiska gruppers representation ska säkerställas när valnämnden tillsätts.

Som andra alternativ utreddes möjligheten att föreskriva att en person som kandiderar inte får vara medlem eller ersättare i en valnämnd och att förvaltningslagens bestämmelser om jäv inte tillämpas i valnämnden. Alternativet innebär att en kandidats närstående kan vara medlemmar eller ersättare i valnämnden, vilket trots allt har mindre betydelse för valnämndernas opartiskhet än det att kandidaten deltar i valnämndens arbete. Att kandidaterna utesluts ur valnämndernas arbete kan dock äventyra det nuvarande systemets funktion, vilket huvudsakligen är beroende av förtroendevalda. Denna ståndpunkt tillstyrks av remisskommentarerna.

Som tredje alternativ utreddes möjligheten att föreskriva att bestämmelserna om jäv i 27–30 § i förvaltningslagen ska tillämpas på medlemmarna och ersättarna i valnämnden. Regleringen bedömdes vara överdimensionerad med tanke på medlemmarnas och ersättarnas uppgifter. På grund av det stora antalet kandidater, i synnerhet vid kommunalval, är kretsen av kandidater och deras i förvaltningslagen avsedda närstående mycket stor, vilket försvårar möjligheterna att rekrytera kvalificerade och erfarna personer för valnämnderna.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue - Finlands Socialdemokratiska Parti r.p., Svenska folkpartiet i Finland r.p., Kristdemokratiska riksdagsgruppen, Gröna förbundet r.p., Vänsterförbundet r.p., Finlands Arbetarparti FAP r.p., Helsingfors valkrets-nämnd, Nylands valkrets-nämnd, Egentliga Finlands valkrets-nämnd, Birkalands valkrets-nämnd, Lapplands valkrets-nämnd, Helsingfors stads centralvalnämnd, Finlands Kommunförbund rf, minister Lauri Tastrasti och professor Olli Mäenpää lämnade remissyttranden under beredningen.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue - Finlands Socialdemokratiska Parti r.p., Svenska folkpartiet i Finland r.p., Kristdemokratiska riksdagsgruppen, Gröna förbundet r.p., Vänsterförbundet r.p. förespråkade att regleringen ses över. I flera partiers yttrande betonades vikten av att regleringen inte får försvåra möjligheterna att få kvalificerade och erfarna personer i synnerhet till valnämnderna. Finlands Arbetarparti FAP r.p. ansåg att den nuvarande regleringen är tillräcklig.

Helsingfors valkrets-nämnd ansåg att det eventuellt uppstår problem att få valbiträden ifall kretsen av jäviga utvidgas på det sätt som föreslås. Egentliga Finlands valkrets-nämnd ansåg att det i stora städer finns synnerligen många valförrättare på de allmänna förhandsröstningsställena och på valdagen många valbiträden. Att då kontrollera att det inte finns någon närstående till en kandidat bland dem är svårare än i fråga om valbestyrelser. Enligt Egentliga Finlands valkrets-nämnd framhävs här ombudsmannens och biträdets egen uppmärksamhet när det gäller att upptäcka en problematisk situation. Nylands och Birkalands valkrets-nämnder ansåg det motiverat att en kandidat inte får arbeta i valnämnden.

RP 16/2016 rd

Finlands Kommunförbund rf ansåg att det förslag som gäller den kommunala centralvalnämnden innebär ett ändamålsenligt förtydligande, trots att det fortfarande förblir oklart om jävsregleringen ska tillämpas bara vid behandlingen av förvaltningsärenden eller även inom verksamheten i övrigt, såsom vid rösträkningen. Enligt Kommunförbundet kan det vara värt att överväga möjligheten att utsträcka arbetshindret i den kommunala centralvalnämnden även till kandidatens närstående.

Enligt Helsingfors stads centralvalnämnd kan en översyn av regleringen understödjas. Ett tydligt och klart alternativ vore att i vallagen ta in bestämmelser om jäv för valkrets-nämnden och den kommunala centralvalnämnden.

Minister Lauri Tarasti ansåg att förslaget om att tillämpa förvaltningslagens reglering på medlemmar och tjänstemän i den kommunala centralvalnämnden var problematiskt, eftersom kretsen av jäviga personer blir omfattande när det gäller de kommunala centralvalnämnderna. I dagens samhälle är grannskaps-, hobby-, affärs- och vänskapsrelationer ofta mycket viktigare än avlägsna släktskapsförhållanden. Tillämpning av förvaltningslagens bestämmelser om jäv skulle sannolikt medföra tolkningssvårigheter. Minister Tarasti ansåg att uttrycket ”förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas inte på valnämndens och valbestyrelsens medlemmar” inte innebär att de allmänna rättsprinciperna för jäv utesluts. Som ett alternativ föreslog Tarasti att man bör överväga möjligheten att i stället för att tillämpa förvaltningslagen, också när det gäller valkrets-nämnderna och de kommunala centralvalnämnderna begränsa valbarheten på samma sätt som det föreslås i fråga om valnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna.

Professor Olli Mäenpää ansåg att kravet på opartiskhet i valförfarandet kan ses som ett väsentligt element i en rättsstat och även som ett allmänt krav i enlighet med Europakonventionen. Man bör således särskilt sträva efter att säkerställa att valförfarandet är opartiskt, medan det bör finnas synnerligen starka och allmänt godtagbara grunder för begränsningar i fråga om och undantag från opartiskheten. Den omständigheten att det kan vara svårt för valnämnderna att finna personer med tillräcklig skicklighet och erfarenhet, om inte kandidater vid behov kan användas som medlemmar och ersättare, kan inte längre anses utgöra en sådan motivering, ansåg Mäenpää. Kravet på opartiskhet i valförfarandet är så viktigt att man för att garantera opartiskheten måste finna lösningar som faktiskt kan genomföras i praktiken.

Professor Mäenpää ansåg det vara problematiskt att förslaget innebär en avvikelse från kravet på opartiskhet som hänför sig till de grunder för god förvaltning som avses i 21 § 2 mom. i grundlagen. Trots att man genom lag kan utfärda bestämmelser om smärre undantag från grunderna för god förvaltning och trots att verkställigheten av val inte är helt jämförbar med ett förvaltningsförfarande, kommer det att valnämndernas verksamhet helt faller utanför tillämpningen av bestämmelserna om jäv uppenbarligen att innebära att praktiska behov beaktas på ett överdimensionerat sätt.

Också vid bedömningen av om val är opartiska kan man urskilja en subjektiv och en objektiv synvinkel. Subjektiv opartiskhet innebär att de egna intressen eller bindningar som den som deltar i förrättandet av val har inte får påverka behandlingen av ärenden eller tillhandahållandet av service. Objektiv opartiskhet framhäver i sin tur ett allmänt förtroende för att valärenden behandlas och beslut fattas på ett objektivt och oavhängigt sätt. Offentligt förtroende för att valmyndigheterna är opartiska är en grundläggande förutsättning för att val ska vara trovärdiga och godtagbara. Det har också betydelse som en delfaktor visavi tilltron till det politiska systemet och systemets trovärdighet.

Professor Mäenpää ansåg att det med tanke på opartiska val är ett klart mindre problem att en kandidats närstående deltar i valnämndens arbete än att en kandidat deltar i arbetet. Utifrån

detta kan det vara möjligt att genom en specialbestämmelse utesluta en kandidats närstående personer från tillämpningen av bestämmelserna om jäv.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

5 § Valkretsar vid riksdagsval. I propositionen föreslås det att 5 § i vallagen ändras så att den motsvarar de ändringar i kommunindelningen som trädde i kraft vid ingången av 2016. De ändringar i kommunindelningen som trädde i kraft vid ingången av 2016 är följande: Jala-sjärvi kommun gick samman med Kurikka stad (statsrådets beslut 446/12.6.2014), Hämeenkoski kommun gick samman med Hollola kommun (statsrådets beslut 339/26.3.2015), Kjulo kommun gick samman med Säkylä kommun (statsrådets beslut 726/11.6.2015) och Lahtis stad och Nastola kommun gick samman och bildade en ny Lahtis stad (statsrådets beslut 727/11.6.2015). Ändringarna i kommunindelningen påverkade inte gränserna mellan valkretsarna.

9 a § Valmyndigheters opartiskhet. För att betona den centrala betydelsen av ärlighet och opartiskhet i valförrättningen föreslås det i propositionen att det fogas en ny 9 a § till vallagen, enligt vilken valmyndigheterna ska sköta sitt uppdrag opartiskt. Bestämmelsen kompletteras av olika bestämmelser om valmyndigheterna. Det är motiverat att foga en bestämmelse om opartiskhet vid genomförandet av val till vallagen samtidigt som man preciserar bestämmelserna om jäv för valmyndigheterna.

12 § Valkretsnsämndens arbete. Vid riksdagsval sköter varje valkretsnsämnd för sin valkrets myndighetsuppgifterna vid kandidatuppställningen, räkningen av förhandsröster, kontrollräkningen av alla röster, fastställandet och offentliggörandet av valresultatet och upprättandet av fullmakter för de riksdagsledamöter som har valts. Vid presidentval och val till Europaparlamentet hör myndighetsuppgifterna vid kandidatuppställningen och fastställandet av valresultatet med tillhörande uppgifter enbart till Helsingfors valkretsnsämnd.

Enligt 11 § 2 mom. i den gällande vallagen kan en medlem eller ersättare som enligt en kandidatsökan som tillställts nämnden har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening inte delta i nämndens arbete vid valet i fråga.

För tydlighetens skull föreslås det att en så kallad *informativ hänvisning* fogas till paragrafen, enligt vilken bestämmelser om jäv för valkretsnsämndens medlemmar och deras ersättare finns i 27–30 § i förvaltningslagen. En sådan hänvisning har inget materiellt innehåll, utan dess uppgift är att hjälpa valmyndigheterna vid tillämpningen av lagen.

Enligt vedertagen praxis avgörs även jäv för en sekreterare och annan personal som en valkretsnsämnd har anställt med stöd av bestämmelserna i förvaltningslagen.

14 § Den kommunala centralvalnsämndens arbete. Vid kommunalval sköter den kommunala centralvalnsämnden myndighetsuppgifterna vid kandidatuppställningen, räkningen av förhandsröster, kontrollräkningen av alla röster och fastställandet och offentliggörandet av valresultatet. Dessutom sköter den kommunala centralvalnsämnden vid alla val granskningen av förhandsröstningshandlingar och den har det allmänna ansvaret för röstningsarrangemangen inom kommunens område.

Enligt 13 § 2 mom. i den gällande vallagen kan en medlem eller ersättare som enligt en kandidatsökan som lämnats till centralvalnsämnden har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening inte delta i centralvalnsämndens arbete vid valet i fråga. I regeringens pro-

RP 16/2016 rd

position RP 48/1998 rd konstaterades det till denna del endast att bestämmelserna ansågs motiverade för att undvika jävssituationer som kan försvåra nämndens arbete.

Högsta förvaltningsdomstolen har i årsboksavgörande HFD:2013:112 konstaterat att centralvalnämndens uppgifter omfattar sådant beslutsfattande där medlemmarna kan ha ett klart personligt intresse med tanke på slutresultatet. På grund av tolkningssvårigheter som har visat sig i praktiken föreslås det att en *informativ hänvisning* fogas till paragrafen, enligt vilken bestämmelser om jäv för den kommunala centralvalnämndens medlemmar och deras ersättare finns i 27–30 § i förvaltningslagen.

Enligt vedertagen praxis avgörs även jäv för en sekreterare och personal som en centralvalnämnd har anställt med stöd av bestämmelserna i förvaltningslagen.

15 § Valnämnd och valbestyrelse. Valnämnden sköter förrättandet av röstningen på valdagen på röstningsområdets röstningsställe och den preliminära rösträkningen när röstningen har avslutats. Valbestyrelsens enda uppgift är att ordna förhandsröstning i anstalter såsom sjukhus, specialomsorgsanstalter för utvecklingsstörda, vårdinrättningar för äldre och andra verksamhetsenheter inom socialvården samt straffanstalter.

Tidigare utsågs medlemmar av valbestyrelserna också till valförrättare vid hemmaröstning. I 2 mom. föreslås det att man stryker omnämmandet av att valbestyrelsens ersättare för röstning i anstalter ska ställas i den ordning i vilken de träder i stället för medlemmarna. Omnämmandet behövs inte efter det att bestämmelserna ändrades genom lag 496/2013, som trädde i kraft den 1 juli 2013, så att en valbestyrelsens enda uppgift är att ordna förhandsröstning i anstalter.

Det föreslås av praktiska skäl inga begränsningar i möjligheterna för en kandidat eller en kandidats närstående att arbeta som medlem eller ersättare i en *valnämnd*. I regeringens proposition RP 48/1998 rd motiverades behovet av att kunna låta en kandidat vara medlem eller ersättare i en valnämnd med att det vore svårt att finna personer med tillräcklig skicklighet och erfarenhet för valnämnderna, om inte kandidater vid behov kan användas som medlemmar och ersättare. Vidare sker i valnämnderna i praktiken av sig själv en viss inbördes övervakning mellan dem som väljs från olika partier eller väljargrupper. Det hänvisades till dessa motiveringar i de utlåtanden som lämnades till justitieministeriet i samband med beredningen av denna regeringsproposition.

Enligt 15 § 2 mom. i den gällande vallagen kan en kandidat inte vara medlem eller ersättare i en *valbestyrelse*. I regeringens proposition RP 48/1998 rd motiverades detta med att det bland dem som röstar på en anstalt kan antas finnas fler röstande än i genomsnitt som är lätt mottagliga för påverkning än bland väljarna i ett röstningsområde.

En medlem i valbestyrelsen kan vid behov assistera den röstande vid röstningstillfället, bland annat genom att hjälpa den röstande att göra en röstningsanteckning. Till exempel en blind väljare kan inte själv försäkra sig om att biträdet följer hans eller hennes anvisningar, utan måste lita på valmyndigheten.

När det gäller valbestyrelserna är det för att man ska kunna säkerställa en sådan hög grad av tillförlitlighet som uppgifterna kräver befogat att ändra behörighetsbestämmelsen i vallagen så att vissa närstående till en kandidat inte ska kunna ingå i en valbestyrelse. I propositionen föreslås det att ett nytt 4 mom. om valbestyrelser fogas till paragrafen, enligt vilket en kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar inte kan vara medlem eller ersättare i en valbestyrelse. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

RP 16/2016 rd

16 § Valnämndens och valbestyrelsens arbete. I årsboksavgörande HFD:2013:112 konstaterade högsta förvaltningsdomstolen att när man beaktar valnämndens i sig viktiga uppgifter, men trots allt uppgifter som är av teknisk karaktär, och att representationen av olika väljargrupper är tryggad i dess sammansättning och därigenom även öppenheten i verksamheten, har en persons eventuella egna intressen inte samma betydelse vid rösträkningen som vid beredningen av beslut eller beslutsfattandet i övrigt.

Valnämndens och valbestyrelsens arbete kan alltså jämföras med sådan faktisk förvaltningsverksamhet som avses i regeringens proposition RP 72/2002 rd. I propositionen föreslås det att bestämmelserna i vallagen förtydligas så att förvaltningslagens bestämmelser om jäv inte ska tillämpas på valnämndens och valbestyrelsens medlemmar eller på deras ersättare. I alla valmyndigheters verksamhet ska emellertid de grunder för god förvaltning som avses i 2 kap. i förvaltningslagen iaktas. Här styrs valmyndigheterna av den nya bestämmelse som föreslås i 9 a § om valmyndigheternas skyldighet att vara opartiska.

Dessutom föreslås det att 3 mom. ändras med anledning av den kommunallag som trädde i kraft den 1 maj 2015. Till momentet fogas ett omnämnande av borgmästaren och bestämmelsen om framläggande av protokoll ändras till delgivning av protokoll.

17 § Valförrättare. Förhandsröstning på allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet, i finska beskickningar och ombord på finska fartyg samt hemmaröstning sköts av valförrättare.

Enligt 17 § 4 mom. i den gällande vallagen kan en person som är kandidat i valet inte vara valförrättare. Liksom i fråga om medlemmarna i en valbestyrelse är det för att man ska kunna säkerställa en sådan hög grad av tillförlitlighet som valförrättarens uppgifter kräver befogat att ändra behörighetsbestämmelsen i vallagen så att en kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar inte kan vara valförrättare. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Vid beskickningarna utomlands och ombord på finska fartyg kan det finnas så få anställda att man kanske inte alltid hittar en för uppgiften lämplig valförrättare. Därför föreslås det i propositionen att även en kandidat eller en nära släkting till en kandidat trots huvudregeln ska kunna vara valförrättare vid en finsk beskickning eller ombord på ett finskt fartyg, om röstningen annars inte skulle kunna ordnas. I så fall ska orsaken antecknas under punkten för anmärkningar i den förteckning som förs över väljarna vid förhandsröstningen i fråga.

Även vid förhandsröstning jämföras valförrättarnas verksamhet med faktisk förvaltningsverksamhet. Därför föreslås det att bestämmelserna lika som för valnämnder och valbestyrelser förtydligas så att förvaltningslagens bestämmelser om jäv inte ska tillämpas på valförrättare.

58 § Röstningen vid förhandsröstning. Enligt 58 § 3 mom. i den gällande vallagen ska valförrättaren eller en medlem av valbestyrelsen på den röstades begäran bistå vid förhandsröstningen. Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid röstningen assisteras av ett biträde som han eller hon själv har utsett. Enligt den gällande lagen får biträdet dock inte vara en person som är kandidat vid valet.

För att säkerställa en sådan hög grad av tillförlitlighet som uppgiften som biträde kräver föreslås det i propositionen att paragrafen ändras så att en kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar inte får anlitas som biträde. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

73 § Biträde. Enligt 73 § i den gällande vallagen ska det på varje röstningsställe inom röstningsområdet finnas närvarande ett av valnämnden utsett, med behöriga kännetecken eller märken försett valbiträde, som på begäran av en röstande ska hjälpa honom eller henne att göra anteckningen på röstsedeln. En röstande som önskar anlita en medlem av valnämnden som biträde vid införandet av anteckningen har rätt därtill, om det inte fördröjer röstningen. Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid införandet av anteckningen på röstsedeln assisteras av ett biträde som han eller hon själv utsett.

Enligt 73 § 4 mom. i den gällande vallagen får den som är kandidat vid valet i fråga inte vara valbiträde eller av en röstande utsett biträde. För att säkerställa en sådan hög grad av tillförlitlighet som uppgiften som biträde kräver föreslås det i propositionen att bestämmelserna ändras så att en kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar inte får anlitas som valbiträde. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

2 Ikraftträdande

I propositionen föreslås det att lagen träder i kraft den 1 juni 2016. Lagen tillämpas första gången vid kommunalvalet 2017.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska god förvaltning tryggas genom lag. Till god förvaltning hör bland annat opartiskhet i tjänsteutövningen och objektiv behandling, som säkerställs framför allt genom bestämmelserna om jäv. Bestämmelser om mindre undantag från grunderna för god förvaltning kan utfärdas genom vanlig lag.

I denna proposition föreslås det att en kandidat ska kunna ingå i den valnämnd som tillsätts för ett röstningsområde och vars verksamhet inte ska omfattas av bestämmelserna om jäv i förvaltningslagen. Högsta förvaltningsdomstolen har i årsboksavgörande HFD:2013:112 konstaterat att när man beaktar valnämndens i sig viktiga uppgifter, men trots allt uppgifter som är av teknisk karaktär, och att representationen av olika väljargrupper är tryggad i dess sammansättning och därigenom även öppenheten i verksamheten, har en persons eventuella egna intressen inte samma betydelse vid rösträkningen som vid beredningen av beslut eller beslutsfattandet i övrigt. Utifrån detta verkar det som om det som föreslås inte är problematiskt med tanke på grundlagen. Å andra sidan kan bedömningen också vara att förslaget grundar sig på att man i överdriven utsträckning har beaktat praktiska behov och att de föreslagna bestämmelserna kan äventyra det allmänna förtroendet för att valmyndigheterna handlar opartiskt.

Enligt regeringens uppfattning bör förslaget sändas till riksdagens grundlagsutskott för behandling.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av vallagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vallagen (714/1998) 5, 12, 14–17, 58 och 73 §, av dem 5 § sådan den lyder i lag 563/2015, 14 och den finska språkdräkten i 58 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 563/2015, 15 och 16 § sådana de lyder i lagarna 496/2013 och 563/2015 samt 17 § sådan den lyder i lag 496/2013, samt
fogas till lagen en ny 9 a § som följer:

5 §

Valkretsar vid riksdagsval

För riksdagsval indelas landet utgående från landskapsindelningen i följande valkretsar:

- 1) Helsingfors valkrets, som omfattar Helsingfors stad,
- 2) Nylands valkrets, som omfattar kommunerna Askola, Borgnäs, Borgå, Esbo, Grankulla, Hangö, Hyvinge, Högfors, Ingå, Kervo, Kyrkslätt, Lappträsk, Lojo, Lovisa, Mäntsälä, Mörskom, Nurmijärvi, Pukkila, Raseborg, Sibbo, Sjundeå, Träskända, Tusby, Vanda och Vichtis,
- 3) Egentliga Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Aura, Gustavs, Kimitoön, Koski Tl, Laitila, Loimaa, Lundo, Marttila, Masku, Mynämäki, Nousis, Nystad, Nådendal, Oripää, Pargas, Pemark, Pyhäranta, Pöytyä, Reso, Rusko, Sagu, Salo, Somero, S:t Karins, Tövsala, Vehmaa och Åbo,
- 4) Satakunta valkrets, som omfattar kommunerna Björneborg, Eura, Euraåminne, Harjavalta, Honkajoki, Huittinen, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kumo, Luvia, Nakkila, Påmark, Raumo, Sastmola, Siikainen, Säkylä och Ulvsby,
- 5) Landskapet Ålands valkrets, som omfattar kommunerna Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Mariehamn, Saltvik, Sottunga, Sund och Vårdö,
- 6) Tavastlands valkrets, som omfattar kommunerna Asikkala, Forssa, Hartola, Hattula, Hausjärvi, Heinola, Hollola, Humppila, Janakkala, Jockis, Kärkölä, Lahtis, Loppi, Orimattila, Padasjoki, Riihimäki, Sysmä, Tammela, Tavastehus och Ypäjä,

RP 16/2016 rd

7) Birkalands valkrets, som omfattar kommunerna Akaa, Birkala, Ikalas, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tammerfors, Tavastkyro, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virdois och Ylöjärvi,

8) Sydöstra Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Enonkoski, Fredrikshamn, Heinävesi, Hirvensalmi, Iitti, Imatra, Jorois, Juva, Kangasniemi, Kotka, Kouvola, Lemi, Luumäki, Miehikkälä, Mäntyharju, Nyslott, Parikkala, Pertunmaa, Pieksämäki, Puumala, Pyttis, Rantasalmi, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, S:t Michel, Sulkava, Taipalsaari, Villmanstrand och Virolahti,

9) Savolax-Karelens valkrets, som omfattar kommunerna Idensalmi, Ilomants, Joensuu, Juankoski, Juuka, Kaavi, Keitele, Kitee, Kiuruvesi, Kontiolahti, Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Pielavesi, Polvijärvi, Rautalamppi, Rautavaara, Rääkkylä, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Suonenjoki, Tervo, Tohmajärvi, Tuusniemi, Valtimo, Varkaus, Vesanto och Vieremä,

10) Vasa valkrets, som omfattar kommunerna Alajärvi, Alavus, Bötom, Etseri, Evijärvi, Halsua, Ilmajoki, Jakobstad, Kannus, Karleby, Kaskö, Kauhajoki, Kauhava, Kaustby, Korsholm, Korsnäs, Kristinestad, Kronoby, Kuortane, Kurikka, Laihela, Lappajärvi, Lappo, Larsmo, Lestijärvi, Malax, Nykarleby, Närpes, Pedersöre, Perho, Seinäjoki, Soini, Storkyro, Storå, Toholampi, Vasa, Vetil, Vimpeli, Vörå och Östermark,

11) Mellersta Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kannonkoski, Karstula, Keuruu, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kuhmoinen, Kyyjärvi, Laukaa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka, Uurainen, Viitasaari och Äänekoski,

12) Uleåborgs valkrets, som omfattar kommunerna Alavieska, Brahestad, Haapajärvi, Haapavesi, Hyrynsalmi, Ii, Kajana, Kalajoki, Karlö, Kempele, Kuhmo, Kuusamo, Kärsämäki, Limingo, Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Paltamo, Pudasjärvi, Puolanka, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi, Ristijärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Sotkamo, Suomussalmi, Taivalkoski, Tynävä, Uleåborg, Utajärvi, Vaala och Ylivieska,

13) Lapplands valkrets, som omfattar kommunerna Enare, Enontekis, Kemi, Kemijärvi, Kemijärvi, Keminmaa, Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Salla, Savukoski, Simo, Sodankylä, Tervola, Torneå, Utsjoki och Övertorneå.

2 kap.

Valmyndigheter

9 a §

Valmyndigheters opartiskhet

Valmyndigheterna ska sköta sitt uppdrag opartiskt.

12 §

Valkrets nämndens arbete

Valkrets nämnden är beslutförför med fem medlemmar. Har en medlem eller ersättare avlidit eller fått befrielse från sitt uppdrag, ska en ny medlem eller ersättare utses i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

Bestämmelser om jäv för valkrets nämndens medlemmar och deras ersättare finns i 27–30 § i förvaltningslagen (434/2003).

RP 16/2016 rd

Valkretsnsämnden anställer en sekreterare och annan behövlig personal. Den beslutar om rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som på grund av sina uppgifter enligt denna lag har rätt att delta i sammanträdena.

Vid valkretsnsämndens sammanträden förs protokoll. Protokollet och nämndens expeditioner undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

14 §

Den kommunala centralvalnsämndens arbete

Den kommunala centralvalnsämnden är beslutför med fem medlemmar. Om en ersättare har avlidit eller har förhinder eller är jävig, får kommunstyrelsen vid behov förordna en tillfällig ersättare.

Bestämmelser om jäv för den kommunala centralvalnsämndens medlemmar och deras ersättare finns i 27–30 § i förvaltningslagen.

Den kommunala centralvalnsämnden anställer en sekreterare och annan behövlig personal. Den beslutar om rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som på grund av sina uppgifter enligt denna lag har rätt att delta i sammanträdena.

På den kommunala centralvalnsämnden tillämpas inte den i kommunallagen avsedda förvaltningsstadgans bestämmelser om kommunstyrelsens företrädares och kommundirektörens rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden eller om rätten att ta upp ett ärende till behandling i ett högre organ.

15 §

Valnsämnd och valbestyrelse

Kommunstyrelsen ska i god tid före val tillsätta

1) för varje röstningsområde en valnsämnd, som består av ordförande, vice ordförande och tre andra medlemmar samt ett behövligt antal ersättare, dock minst tre, samt

2) för förhandsröstning som verkställs i anstalter en eller flera valbestyrelser, som består av ordförande, vice ordförande och en annan medlem samt ett behövligt antal ersättare, dock minst tre.

Såväl valnsämndens och valbestyrelsens medlemmar som deras ersättare ska i den utsträckning det är möjligt företräda de i partiregistret antecknade partier som vid föregående riksdagsval ställt upp kandidater i valkretsen i fråga. Vid kommunalval ska medlemmarna och ersättarna dock företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen. Valnsämndens ersättare och valbestyrelsens ersättare ska ställas i den ordning i vilken de träder i stället för medlemmarna.

En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Valnsämndernas och valbestyrelsernas ordförandes och vice ordförandes namn och kontaktinformation ska meddelas den kommunala centralvalnsämnden.

16 §

Valnsämndens och valbestyrelsens arbete

Valnsämnden och valbestyrelsen är beslutför med tre medlemmar.

Förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas inte på valnsämndens och valbestyrelsens medlemmar eller på deras ersättare.

RP 16/2016 rd

Valnämnden utser för röstningen på valdagen ett eller flera valbiträden. Bestämmelser om valbiträde finns i 73 §. Valnämnden kan anlita biträdande personal för räkningen och ordnandet av röstsedlarna samt för sådan anteckning i rösträttsregistret som avses i 77 § och för användning av justitieministeriets andra datasystem.

På valnämnden och valbestyrelsen tillämpas inte den i kommunallagen avsedda förvaltningsstadgans bestämmelser om förande, justering och delgivning av protokoll, hänskjutande av ett ärende till fortsatt sammanträde, kommunstyrelsens företrädarens och kommundirektörens eller borgmästarens närvaro och rätt att yttra sig vid sammanträden, föredragning av tjänsteinnehavare, förfarandet när ett ärende tas upp till behandling i ett högre organ och inte heller om kommunens ekonomi.

17 §

Valförrättare

Förhandsröstning på allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet, i finska beskickningar och ombord på finska fartyg samt hemmaröstning sköts av valförrättare. Varje allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet ska ha åtminstone två valförrättare. Även andra förhandsröstningsställen kan vid behov ha två eller flera valförrättare.

Den kommunala centralvalnämnden förordnar valförrättare till ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet och till hemmaröstning. Valförrättare är annars

- 1) vid en finsk beskickning dess chef eller en av denne utsedd person,
- 2) ombord på ett finskt fartyg befälhavaren eller en av denne förordnad, på fartyget tjänstgörande person.

När förhandsröstning förrättas vid ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet ska minst två valförrättare samtidigt vara närvarande. Vid andra förhandsröstningsställen, till vilka två eller flera valförrättare har utsetts eller förordnats, räcker det med att endast en valförrättare är närvarande när förhandsröstning förrättas. Varje enskild hemmaröstning sköts av en valförrättare.

En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valförrättare. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap. Förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas inte på valförrättare.

Vid finska beskickningar och ombord på finska fartyg kan en kandidat eller en sådan närstående till en kandidat som avses ovan emellertid vara valförrättare, om det inte finns någon annan person som är lämplig att vara valförrättare och förrättandet av förhandsröstningen därför annars skulle hindras.

58 §

Röstningen vid förhandsröstning

Den röstande får vid riksdagsval och kommunalval rösta på en kandidat som är upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna inom den valkrets eller den kommun där den röstande antecknats som röstberättigad vid valet i fråga, vid Europaparlamentsval på en kandidat i sammanställningen av kandidatlistorna och vid presidentval på en kandidat i kandidatförteckningen för presidentvalet.

Den röstande ska på röstsedeln anteckna numret på den kandidat för vilken han eller hon avger sin röst, så tydligt att tvivelsmål inte kan uppstå om vilken kandidat som avses. Anteckningen ska göras i valbåset eller annars så att valhemligheten bevaras.

På den röstandes begäran ska valförrättaren eller en medlem av valbestyrelsen bistå vid röstningen. Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid röstningen assisteras av ett biträde som han eller hon själv utsett. En kandidat eller en kandidats

RP 16/2016 rd

make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara biträde. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap. Biträdet är skyldigt att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han eller hon fått veta i samband med röstningen.

73 §

Biträde

På varje röstningsställe ska finnas närvarande ett av valnämnden utsett, med behöriga kännetecken eller märken försett valbiträde, som på begäran av en röstande ska hjälpa honom eller henne att göra anteckningen på röstsedeln.

En röstande får anlita en medlem av valnämnden som biträde vid införandet av anteckningen, om det inte fördröjer röstningen. I fråga om medlemmen gäller då vad som föreskrivs om valbiträden.

Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid införandet av anteckningen på röstsedeln assisteras av ett biträde som han eller hon själv utsett.

En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valbiträde. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Biträdet är skyldigt att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han eller hon fått veta i samband med röstningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 3 mars 2016

_____
_____
Statsminister

Juha Sipilä

Justitie- och arbetsminister Jari Lindström

Lag

om ändring av vallagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vallagen (714/1998) 5, 12, 14–17, 58 och 73 §, av dem 5 § sådan den lyder i lag 563/2015, 14 och den finska språkdräkten i 58 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 563/2015, 15 och 16 § sådana de lyder i lagarna 496/2013 och 563/2015 samt 17 § sådan den lyder i lag 496/2013, samt
fogas till lagen en ny 9 a § som följer:

Gällande lydelse

5 §

Valkretsar vid riksdagsval

För riksdagsval indelas landet utgående från landskapsindelningen i följande valkretsar:

1) Helsingfors valkrets, som omfattar Helsingfors stad,

2) Nylands valkrets, som omfattar kommunerna Askola, Borgnäs, Borgå, Esbo, Grankulla, Hangö, Hyvinge, Högfors, Ingå, Kervo, Kyrkslätt, Lappträsk, Lojo, Lovisa, Mäntsälä, Mörskom, Nurmijärvi, Pukkila, Raseborg, Sibbo, Sjundeå, Träskända, Tusby, Vanda och Vichtis,

3) Egentliga Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Aura, Gustavs, Kimitoön, Koski Tl, Laitila, Loimaa, Lundo, Marttila, Masku, Mynämäki, Nousis, Nystad, Nåndal, Oripää, Pargas, Pemar, Pyhäranta, Pöytyä, Reso, Rusko, Sagu, Salo, Somero, S:t Karins, Tövsala, Vehmaa och Åbo,

Förslagen lydelse

5 §

Valkretsar vid riksdagsval

För riksdagsval indelas landet utgående från landskapsindelningen i följande valkretsar:

1) Helsingfors valkrets, som omfattar Helsingfors stad,

2) Nylands valkrets, som omfattar kommunerna Askola, Borgnäs, Borgå, Esbo, Grankulla, Hangö, Hyvinge, Högfors, Ingå, Kervo, Kyrkslätt, Lappträsk, Lojo, Lovisa, Mäntsälä, Mörskom, Nurmijärvi, Pukkila, Raseborg, Sibbo, Sjundeå, Träskända, Tusby, Vanda och Vichtis,

3) Egentliga Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Aura, Gustavs, Kimitoön, Koski Tl, Laitila, Loimaa, Lundo, Marttila, Masku, Mynämäki, Nousis, Nystad, Nåndal, Oripää, Pargas, Pemar, Pyhäranta, Pöytyä, Reso, Rusko, Sagu, Salo, Somero, S:t Karins, Tövsala, Vehmaa och Åbo,

Gällande lydelse

4) Satakunta valkrets, som omfattar kommunerna Björneborg, Eura, Euraåminne, Harjavalta, Honkajoki, Huittinen, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, *Kjulo*, Kumo, Luvia, Nakkila, Päämark, Raumo, Sastmola, Siikainen, Säskylä och Ulvsby,

5) Landskapet Ålands valkrets, som omfattar kommunerna Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Mariehamn, Saltvik, Sottunga, Sund och Vårdö,

6) Tavastlands valkrets, som omfattar kommunerna Asikkala, Forssa, Hartola, Hattula, Hausjärvi, Heinola, Hollola, Humpila, *Hämeenkoski*, Janakkala, Jockis, Kärkölä, Lahtis, Loppi, *Nastola*, Orimattila, Padasjoki, Riihimäki, Sysmä, Tammela, Tavastehus och Ypäjä,

7) Birkalands valkrets, som omfattar kommunerna Akaa, Birkala, Ikalis, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tammerfors, Tavastkyro, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virdois och Ylöjärvi,

8) Sydöstra Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Enonkoski, Fredrikshamn, Heinävesi, Hirvensalmi, Iitti, Imatra, Jorois, Juva, Kangasniemi, Kotka, Kouvola, Lemi, Luumäki, Miehikkälä, Mäntyharju, Nyslott, Parikkala, Pertunmaa, Pieksämäki, Puumala, Pyttis, Rantasalmi, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, S:t Michel, Sulkava, Taipalsaari, Villmanstrand och Virolahti,

9) Savolax-Karelens valkrets, som omfattar kommunerna Idensalmi, Ilomants, Joensuu, Juankoski, Juuka, Kaavi, Keitele, Kitee, Kiuruvesi, Kontiolahti, Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Pielavesi, Polvijärvi, Rautalampi, Rautavaara, Rääkkylä, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Suonenjoki, Tervo, Tohmajärvi, Tuusniemi, Valtimo, Varkaus, Vesanto och Vieremä,

10) Vasa valkrets, som omfattar kommunerna Alajärvi, Alavus, Bötom, Etseri, Evijärvi, Halsua, Ilmajoki, Jakobstad, *Jalasjärvi*, Kannus, Karleby, Kaskö, Kauhajoki, Kauhava, Kaustby, Korsholm, Korsnäs, Kristinestad, Kronoby, Kuortane, Kurikka, Laihela, Lappajärvi, Lappo, Larsmo, Lestijärvi, Malax, Nykarleby, Närpes, Pedersöre, Perho, Seinäjoki, Soini, Storkyro,

Förslagen lydelse

4) Satakunta valkrets, som omfattar kommunerna Björneborg, Eura, Euraåminne, Harjavalta, Honkajoki, Huittinen, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kumo, Luvia, Nakkila, Päämark, Raumo, Sastmola, Siikainen, Säskylä och Ulvsby,

5) Landskapet Ålands valkrets, som omfattar kommunerna Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Mariehamn, Saltvik, Sottunga, Sund och Vårdö,

6) Tavastlands valkrets, som omfattar kommunerna Asikkala, Forssa, Hartola, Hattula, Hausjärvi, Heinola, Hollola, Humpila, Janakkala, Jockis, Kärkölä, Lahtis, Loppi, Orimattila, Padasjoki, Riihimäki, Sysmä, Tammela, Tavastehus och Ypäjä,

7) Birkalands valkrets, som omfattar kommunerna Akaa, Birkala, Ikalis, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tammerfors, Tavastkyro, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virdois och Ylöjärvi,

8) Sydöstra Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Enonkoski, Fredrikshamn, Heinävesi, Hirvensalmi, Iitti, Imatra, Jorois, Juva, Kangasniemi, Kotka, Kouvola, Lemi, Luumäki, Miehikkälä, Mäntyharju, Nyslott, Parikkala, Pertunmaa, Pieksämäki, Puumala, Pyttis, Rantasalmi, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, S:t Michel, Sulkava, Taipalsaari, Villmanstrand och Virolahti,

9) Savolax-Karelens valkrets, som omfattar kommunerna Idensalmi, Ilomants, Joensuu, Juankoski, Juuka, Kaavi, Keitele, Kitee, Kiuruvesi, Kontiolahti, Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Pielavesi, Polvijärvi, Rautalampi, Rautavaara, Rääkkylä, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Suonenjoki, Tervo, Tohmajärvi, Tuusniemi, Valtimo, Varkaus, Vesanto och Vieremä,

10) Vasa valkrets, som omfattar kommunerna Alajärvi, Alavus, Bötom, Etseri, Evijärvi, Halsua, Ilmajoki, Jakobstad, Kannus, Karleby, Kaskö, Kauhajoki, Kauhava, Kaustby, Korsholm, Korsnäs, Kristinestad, Kronoby, Kuortane, Kurikka, Laihela, Lappajärvi, Lappo, Larsmo, Lestijärvi, Malax, Nykarleby, Närpes, Pedersöre, Perho, Seinäjoki, Soini, Storkyro, Storå, Toholampi, Vasa, Vetil, Vimpeli, Vörå och Östermark,

Gällande lydelse

Storå, Toholampi, Vasa, Vetil, Vimpeli, Vörå och Östermark,

11) Mellersta Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kannonkoski, Karstula, Keuruu, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kuhmoinen, Kyyjärvi, Laukaa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka, Uurainen, Viitasaari och Äänekoski,

12) Uleåborgs valkrets, som omfattar kommunerna Alavieska, Brahestad, Haapajärvi, Haapavesi, Hyrynsalmi, Ii, Kajana, Kalajoki, Karlö, Kempele, Kuhmo, Kuusamo, Kärsämäki, Limingo, Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Paltamo, Pudasjärvi, Puolanka, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi, Ristijärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Sotkamo, Suomussalmi, Taivalkoski, Tyrnävä, Uleåborg, Utajärvi, Vaala och Ylivieska,

13) Lapplands valkrets, som omfattar kommunerna Enare, Enontekis, Kemi, Kemijärvi, Keminmaa, Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Salla, Savukoski, Simo, Sodankylä, Tervola, Torneå, Utsjoki och Övertorneå.

Förslagen lydelse

11) Mellersta Finlands valkrets, som omfattar kommunerna Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kannonkoski, Karstula, Keuruu, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kuhmoinen, Kyyjärvi, Laukaa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka, Uurainen, Viitasaari och Äänekoski,

12) Uleåborgs valkrets, som omfattar kommunerna Alavieska, Brahestad, Haapajärvi, Haapavesi, Hyrynsalmi, Ii, Kajana, Kalajoki, Karlö, Kempele, Kuhmo, Kuusamo, Kärsämäki, Limingo, Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Paltamo, Pudasjärvi, Puolanka, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Reisjärvi, Ristijärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Sotkamo, Suomussalmi, Taivalkoski, Tyrnävä, Uleåborg, Utajärvi, Vaala och Ylivieska,

13) Lapplands valkrets, som omfattar kommunerna Enare, Enontekis, Kemi, Kemijärvi, Keminmaa, Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Salla, Savukoski, Simo, Sodankylä, Tervola, Torneå, Utsjoki och Övertorneå.

2 kap.

Valmyndigheter

9 a §

Valmyndigheters opartiskhet

Valmyndigheterna ska sköta sitt uppdrag opartiskt.

12 §

Valkrets nämndens arbete

Valkrets nämnden är beslutför med fem medlemmar. Har en medlem eller ersättare avlidit eller fått befrielse från sitt uppdrag, skall en ny medlem eller ersättare utses i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

Valkrets nämnden anställer en sekreterare

12 §

Valkrets nämndens arbete

Valkrets nämnden är beslutför med fem medlemmar. Har en medlem eller ersättare avlidit eller fått befrielse från sitt uppdrag, ska en ny medlem eller ersättare utses i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

Bestämmelser om jäv för valkrets nämndens medlemmar och deras ersättare finns i 27–30 § i förvaltningslagen (434/2003).

Valkrets nämnden anställer en sekreterare

RP 16/2016 rd

Gällande lydelse

och annan nödvändig personal. Den beslutar om rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som på grund av sina uppgifter enligt denna lag har rätt att delta i sammanträdena.

Vid valkrets nämndens sammanträden förs protokoll. Protokollet och nämndens expeditioner undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

14 §

Den kommunala centralvalnämndens arbete

Den kommunala centralvalnämnden är beslutför med fem medlemmar. Om en ersättare har avlidit eller har förhinder eller är jävig, får kommunstyrelsen vid behov förordna en tillfällig ersättare.

Den kommunala centralvalnämnden anställer en sekreterare och annan nödvändig personal. Den beslutar om rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som på grund av sina uppgifter enligt denna lag har rätt att delta i sammanträdena.

På den kommunala centralvalnämnden tillämpas inte den i kommunallagen avsedda förvaltningsstadgans bestämmelser om kommunstyrelsens företrädare och kommundirektörens rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden eller om rätten att ta upp ett ärende till behandling i ett högre organ.

15 §

Valnämnd och valbestyrelse

Kommunstyrelsen ska i god tid före val tillsätta

1) för varje röstningsområde en valnämnd, som består av ordförande, vice ordförande och tre andra medlemmar samt ett behövligt antal ersättare, dock minst tre, samt

2) för förhandsröstning som verkställs i anstalter en eller flera valbestyrelser, som består av ordförande, vice ordförande och en annan medlem samt ett behövligt antal ersättare, dock minst tre.

Förslagen lydelse

och annan behövlig personal. Den beslutar om rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som på grund av sina uppgifter enligt denna lag har rätt att delta i sammanträdena.

Vid valkrets nämndens sammanträden förs protokoll. Protokollet och nämndens expeditioner undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

14 §

Den kommunala centralvalnämndens arbete

Den kommunala centralvalnämnden är beslutför med fem medlemmar. Om en ersättare har avlidit eller har förhinder eller är jävig, får kommunstyrelsen vid behov förordna en tillfällig ersättare.

Bestämmelser om jäv för den kommunala centralvalnämndens medlemmar och deras ersättare finns i 27–30 § i förvaltningslagen.

Den kommunala centralvalnämnden anställer en sekreterare och annan behövlig personal. Den beslutar om rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden för andra personer än de som på grund av sina uppgifter enligt denna lag har rätt att delta i sammanträdena.

På den kommunala centralvalnämnden tillämpas inte den i kommunallagen avsedda förvaltningsstadgans bestämmelser om kommunstyrelsens företrädare och kommundirektörens rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden eller om rätten att ta upp ett ärende till behandling i ett högre organ.

15 §

Valnämnd och valbestyrelse

Kommunstyrelsen ska i god tid före val tillsätta

1) för varje röstningsområde en valnämnd, som består av ordförande, vice ordförande och tre andra medlemmar samt ett behövligt antal ersättare, dock minst tre, samt

2) för förhandsröstning som verkställs i anstalter en eller flera valbestyrelser, som består av ordförande, vice ordförande och en annan medlem samt ett behövligt antal ersättare, dock minst tre.

RP 16/2016 rd

Gällande lydelse

Såväl valnämndens och valbestyrelsens medlemmar som deras ersättare ska i den utsträckning det är möjligt företräda de i partiregistret antecknade partier som vid föregående riksdagsval ställt upp kandidater i valkretsen i fråga. Vid kommunalval ska medlemmarna och ersättarna dock på motsvarande sätt företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen. Valnämndens ersättare och valbestyrelsens ersättare *för förhandsröstning som verkställs i anstalter* ska ställas i den ordning i vilken de träder i stället för medlemmarna. *Den som är uppställd som kandidat vid valet kan inte vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen.*

Valnämndernas och valbestyrelsernas ordförandes och vice ordförandes namn och kontaktinformation ska meddelas den kommunala centralvalnämnden.

16 §

Valnämndens och valbestyrelsens arbete

Valnämnden och valbestyrelsen är beslutföra med tre medlemmar.

Valnämnden utser för röstningen på valda en eller flera valbiträden. Närmare bestämmelser om valbiträde finns i 73 §. Valnämnden kan anlita biträdande personal för räkningen och ordnandet av röstsedlarna samt för användningen av rösträttsregistret enligt 77 § och användningen av justitieministeriets andra datasystem.

På valnämnden och valbestyrelsen tillämpas inte den i kommunallagen avsedda förvaltningsstadgans bestämmelser om förande, justering och *framläggande av protokoll*, hänskjutande av ett ärende till fortsatt sammanträde, kommunstyrelsens företrädarens och kommundirektörens rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden, föredragning av

Förslagen lydelse

Såväl valnämndens och valbestyrelsens medlemmar som deras ersättare ska i den utsträckning det är möjligt företräda de i partiregistret antecknade partier som vid föregående riksdagsval ställt upp kandidater i valkretsen i fråga. Vid kommunalval ska medlemmarna och ersättarna dock företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen. Valnämndens ersättare och valbestyrelsens ersättare ska ställas i den ordning i vilken de träder i stället för medlemmarna.

En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Valnämndernas och valbestyrelsernas ordförandes och vice ordförandes namn och kontaktinformation ska meddelas den kommunala centralvalnämnden.

16 §

Valnämndens och valbestyrelsens arbete

Valnämnden och valbestyrelsen är beslutför med tre medlemmar.

Förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas inte på valnämndens och valbestyrelsens medlemmar eller på deras ersättare.

Valnämnden utser för röstningen på valda en eller flera valbiträden. Bestämmelser om valbiträde finns i 73 §. Valnämnden kan anlita biträdande personal för räkningen och ordnandet av röstsedlarna samt för sådan anteckning i rösträttsregistret som avses i 77 § och för användning av justitieministeriets andra datasystem.

På valnämnden och valbestyrelsen tillämpas inte den i kommunallagen avsedda förvaltningsstadgans bestämmelser om förande, justering och *delgivning av protokoll*, hänskjutande av ett ärende till fortsatt sammanträde, kommunstyrelsens företrädarens och kommundirektörens *eller borgmästarens* närvaro och rätt att yttra sig vid sammanträ-

Gällande lydelse

tjänsteinnehavare, rätt att ta upp ett ärende till behandling i ett högre organ eller kommunens ekonomi.

17 §

Valförrättare

Förhandsröstning på allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet, i finska beskickningar och ombord på finska fartyg samt hemmaröstning sköts av valförrättare. Varje allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet ska ha åtminstone två valförrättare. Även andra förhandsröstningsställen kan vid behov ha två eller flera valförrättare.

Den kommunala centralvalnämnden förordnar valförrättare till ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet och till hemmaröstning. Valförrättare är annars

1) vid en finsk beskickning dess chef eller en av denne utsedd person,

2) ombord på ett finskt fartyg befälhavaren eller en av denne förordnad, på fartyget tjänstgörande person.

När förhandsröstning förrättas vid ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet ska minst två valförrättare samtidigt vara närvarande. Vid andra förhandsröstningsställen, till vilka två eller flera valförrättare har utsetts eller förordnats, räcker det med att endast en valförrättare är närvarande när förhandsröstning förrättas. Varje enskild hemmaröstning sköts av en valförrättare.

En person som är kandidat i valet kan inte vara valförrättare.

Förslagen lydelse

den, föredragning av tjänsteinnehavare, förfarandet när ett ärende tas upp till behandling i ett högre organ och inte heller om kommunens ekonomi.

17 §

Valförrättare

Förhandsröstning på allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet, i finska beskickningar och ombord på finska fartyg samt hemmaröstning sköts av valförrättare. Varje allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet ska ha åtminstone två valförrättare. Även andra förhandsröstningsställen kan vid behov ha två eller flera valförrättare.

Den kommunala centralvalnämnden förordnar valförrättare till ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet och till hemmaröstning. Valförrättare är annars

1) vid en finsk beskickning dess chef eller en av denne utsedd person,

2) ombord på ett finskt fartyg befälhavaren eller en av denne förordnad, på fartyget tjänstgörande person.

När förhandsröstning förrättas vid ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet ska minst två valförrättare samtidigt vara närvarande. Vid andra förhandsröstningsställen, till vilka två eller flera valförrättare har utsetts eller förordnats, räcker det med att endast en valförrättare är närvarande när förhandsröstning förrättas. Varje enskild hemmaröstning sköts av en valförrättare.

En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valförrättare. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap. Förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas inte på valförrättare.

Vid finska beskickningar och ombord på finska fartyg kan en kandidat eller en sådan närstående till en kandidat som avses ovan emellertid vara valförrättare, om det inte finns någon annan person som är lämplig att vara valförrättare och förrättandet av förhandsröstningen därför annars skulle hindras.

RP 16/2016 rd

Gällande lydelse

58 §

Röstningen vid förhandsröstning

Den röstande får vid riksdagsval och kommunalval rösta på en kandidat som är upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna inom den valkrets eller den kommun där den röstande antecknats som röstberättigad vid valet i fråga, vid Europaparlamentsval på en kandidat i sammanställningen av kandidatlistorna och vid presidentval på en kandidat i kandidatförteckningen för presidentvalet.

Den röstande skall på röstsedeln anteckna numret på den kandidat för vilken han eller hon avger sin röst, så tydligt att tvivelsmål inte kan uppstå om vilken kandidat som avses. Anteckningen skall göras i valbåset eller annars så att valhemligheten bevaras.

På den röstandes begäran skall valförrättaren eller en medlem av valbestyrelsen bistå vid röstningen. Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid röstningen assisteras av ett biträde som den röstande själv utsett, *dock inte en person som är kandidat vid valet*. Biträdet är skyldigt att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han eller hon fått veta i samband med röstningen.

73 §

Biträde

På varje röstningsställe skall finnas närvarande ett av valnämnden utsett, med behöriga kännetecken eller märken försett valbiträde, som på begäran av en röstande skall hjälpa honom eller henne att göra anteckningen på röstsedeln.

En röstande som önskar anlita en medlem av valnämnden som biträde vid införandet av anteckningen har rätt därtill, om det inte fördröjer röstningen.

Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid införandet av anteckningen på röstsedeln assisteras av

Förslagen lydelse

58 §

Röstningen vid förhandsröstning

Den röstande får vid riksdagsval och kommunalval rösta på en kandidat som är upptagen i sammanställningen av kandidatlistorna inom den valkrets eller den kommun där den röstande antecknats som röstberättigad vid valet i fråga, vid Europaparlamentsval på en kandidat i sammanställningen av kandidatlistorna och vid presidentval på en kandidat i kandidatförteckningen för presidentvalet.

Den röstande ska på röstsedeln anteckna numret på den kandidat för vilken han eller hon avger sin röst, så tydligt att tvivelsmål inte kan uppstå om vilken kandidat som avses. Anteckningen ska göras i valbåset eller annars så att valhemligheten bevaras.

På den röstandes begäran ska valförrättaren eller en medlem av valbestyrelsen bistå vid röstningen. Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid röstningen assisteras av ett biträde som han eller hon själv utsett. *En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara biträde. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap*. Biträdet är skyldigt att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han eller hon fått veta i samband med röstningen.

73 §

Biträde

På varje röstningsställe ska finnas närvarande ett av valnämnden utsett, med behöriga kännetecken eller märken försett valbiträde, som på begäran av en röstande ska hjälpa honom eller henne att göra anteckningen på röstsedeln.

En röstande får anlita en medlem av valnämnden som biträde vid införandet av anteckningen, om det inte fördröjer röstningen. *I fråga om medlemmen gäller då vad som föreskrivs om valbiträden.*

Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid införandet av anteckningen på röstsedeln assisteras av

RP 16/2016 rd

Gällande lydelse

ett biträde som han eller hon själv utsett.

Den som är kandidat vid valet i fråga får inte vara valbiträde eller av en röstande utsett biträde.

Biträdet är skyldigt att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han eller hon fått veta i samband med röstningen.

Förslagen lydelse

ett biträde som han eller hon själv utsett.

En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valbiträde. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Biträdet är skyldigt att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han eller hon fått veta i samband med röstningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .